

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ
ZSIVAJGÓ TERMÉSZET

TARTALOM

VIRÁGOK BESZÉDE

RÓZSA.
SZEKFÜ.
MUSKÁTLI.
TÁRNICS.
KAMILLA.
HAJNALKA.
FUKSZIA.
TUBARÓZSA.
KATÁNG.
NEFELEJCS.
ORGONA.
TULIPÁN.
BÜDÖSKÉ.
LILIOM.
PIPACS.
NADRAGULYA.
IBOLYA.
HÓVIRÁG.
PITYPANG.
ÁRVÁCSKA.
NAPRAFORGÓ.
PAPSAJT.
ERIKÁ.
JUDÁSPÉNZ.
NÁRCISZ.
ORKIDEA.
GYÖNGYVIRÁG.
VIOLA.
CSALÁN.

FÁK BESZÉDE

TÖLGY.
PÁLMA.
CSERESZNYEFA.
AKÁC.
SZOMORUFÜZ.
BABÉR.
HÁRS.
SZILVAFA.
NYIRFA.
IHARFA.
CIPRUS.
BÜKK.
MAGYAL.
DIÓFA.
TAMARISKA.
VÉRBÜKK.
ALMAFA.
SZILFA.
EPERFA.
ECETFA.
GESZTENYEFA.
FENYŐFA.
OLAJFA.
NYÁRFA.

ÁLLATOK BESZÉDE

OROSZLÁN.
FARKAS.
ZSIRÁF.
FÓKA.
MAJOM.
HIÉNA.
SZARVAS.
RÓKA.

LAJHÁR.
MEDVE.
ELEFÁNT.
VADKAN.
MACSKA.
KENGURU.
PÁRDUC.
LÓ.
SAKÁL.
VIZILÓ.
KUTYA.
TIGRIS.
NYUL.
DENEVÉR.
BÖLÉNY.
SZAMÁR.
ANTILOP.
ZEBRA.
SÜNDISZNÓ.
GÖRÉNY.
CSIGA.
GYIK.
KIGYÓ.
TEVE.
HAL.

MADARAK BESZÉDE

SAS.
SZARKA.
KAKAS.
FOGOLY.
GÉM.
SIKETFAJD.
KAKUK.
STRUCC.
HATYU.
VERÉB.
FECSKE.
FÜLEMÜLE.
CSIRKE.
GÓLYA.
PAPAGÁJ.
HOLLÓ.
PÁVA.
SIRÁLY.
SZARVASVARJU.
GYURGYALAG.
CINEGE.
SÓLYOM.
PULYKA.
KOLIBRI.

BOGARAK BESZÉDE

SZARVASBOGÁR.
ARANYBOGÁR.
FUTRINKA.
CSEREBOGÁR.
ZSIZSIK.
SZENTJÁNOSBOGÁR.
SZENT GALACSHAJTÓ.
KATALINRA.
CSIBOR.
HŐSCINCÉR.
SZU.
SVÁBBOGÁR.
KŐRISBOGÁR.
NÜNÜKE.

TEMETŐBOGÁR. ROVAROK BESZÉDE

MÉH.
KÉRÉSZ.
TÜCSÖK.
TERMESZ.
POLOSKA.
HANGYA.
SZITAKÖTŐ.
PÓK.
BOLHA.
LÉGY.
SZÖCSKE.
SZUNYOG.
FÜLBEMÁSZÓ.
SÁSKA.
DARÁZS.

LEPKÉK BESZÉDE

SZŐLŐ-SZENDER.
PÁVASZEM.
KÁPOSZTA-PILLE.
FECSKE-FARKU.
HALÁL-FEJÜ.
ILONKA-PILLE.
CITROM-PILLANGÓ.
MOLY-PILLE.
ÉJJELI-PILLANGÓ.
GALATHÉA.

GYÜMÖLCSÖS-KOSÁR

CSERESZNYE.
MÁLNA.
SZŐLŐ.
BERKENYE.
BANÁN.
GÖRÖGDINNYE.
CITROM.
ASZALTSZILVA.
EGRES.
ALMA.
SÁRGABARACK.
SZILVA.
EPER.
SZAMÓCA.
NARANCS.
ŐSZIBARACK.
ANANÁSZ.
NASPOLYA.
DATOLYA.
HECSEDLI.
SZEDER.
MEGGY.
KÖRTE.

ÁSVÁNYOK BESZÉDE

VAS.
ARANY.
PLATINA.
EZÜST.

DRÁGAKÖVEK BESZÉDE

GYÉMÁNT.
RUBIN.
ZAFIR.
OPÁL.
SMARAGD.

VIRÁGOK BESZÉDE

RÓZSA.

- Hódolj, mint királynénak szokás. Aztán majd megengedem, hogy ajkaiddal illesd ruhám szegélyét.

SZEKFÜ.

- Nem tudom, ki hozta először vonatkozásba családunkat a politikával. Ha tarka ruhában járunk, töröknek neveznek, ha vörösben, szocialistának, ha fehérben, antiszemitának. Kérlek, tiltakozz ez ellen a nevemben. Nekem nincs semmi hitem, semmi meggyőződés. Megvetem az alacsonyrendű szellemek e silány szórakozását. Élek és semmi több. Még gomblyukokban, politikai gyűléseken is az életet imádom, mely pártatlan, mint a természet.

MUSKÁTLI.

- Piros bokorugró szoknyámban viritok falusi ablakokban, mint régi, híres népszinművek elfelejtett primadonnái.

TÁRNICS.

- Lila selyemzsebkendőmet lengeti a szél. Milyen bohémes. Itt a virágok gavallérja. Itt a gavallérok virágja.

KAMILLA.

- Csecsemők első itala, haldoklók ajkán az utolsó iz. Orvosi székfű. *Matricaria Chamomilla*. Ne csodálkozz, hogy latinul is tudok. Egyetemem végeztem. Gyógyszerészkiasszony vagyok.

HAJNALKA.

- Amikor hajnali zenét adtál, vidéken, a kedvesedhez én mutattam neked az utat. Emlékszel még rám?

FUKSZIA.

- Veled nem tudok beszélni. Talán hozz kínai tolmácsot.

TUBARÓZSA.

- Láz emészt, elájulok, fáj a fejem, megőrülök. A szájad, a szájad.

KATÁNG.

- Kék, hideg lámpám utolsó lobog a didergő, októberi mezőkön. A természet ravatalán én világítok.

NEFELEJCS.

- Ne felejts, ne felejts! Egész életemben ezt kiabáltam, úgyhogy már belérekedtem. Azt hiszed, ért valamit? Azért mégis elfelejtett...

ORGONA.

- Ha átzug rajtam az áprilisi vihar és tépázza haragoszöld leveleimet, lila fürtjeimet, orgonálok. Egy tavaszi misét játszom, melynek hangjai haragoszöldek és lilák.

TULIPÁN.

- Előkelő, gazdag családom évekig kezeltetett külföldi ideggyógyintézetekben. Nem tudok érezni, makacsul hallgatok, az a rögeszmém, hogy én vagyok a világ közepe. Nincs szívem. Nincs szavam. Nincs szagom. Estélyi ruhámban hidegen kevélykedem. Szép vagyok és boldogtalan.

BÜDÖSKE.

- Nem én voltam.

LILIOM.

- Zsiros, buja illatom senkit se tévesszen meg. Már régen legyőztem önmagam. Millió vágyamból tulvilági ábránd lett. Oltárookra vágyakozom, hogy májusi délutánokon ott hervadjak el, mint fiatal apáca.

PIPACS.

- A burzsoa gabonaszárak között moszkvai titkos küldöttként bujkálok s vörösén, örülten ordítom a forradalmat.

NADRAGULYA.

- Ifiur, ifiur, tessék mán idegyönni, lelkem, galambom. Nézze, mit nem mondanak rólam a népek. Hogy boldogult uramat, Isten nyugosztalja, elemésztettem, meghogy csak afféle méregkeverő dajna volnék. Ide zargattak a dögös árok mellé, szégyenszemre. Üljön le kicsit. Nagyon tűz a nap. Hadd borítsam aranyos orcájára virágos kötényemet. Ha szomjas, kóstolja meg ezt a jóféle bogyót. Mért szabódik? Krisztus ugye, nem mérges.

IBOLYA.

- Közismert szerénységem tiltja, hogy nyilatkozzam. Ki az a pimasz, aki nálam is szerényebb mer lenni?

HÓVIRÁG.

- Velem nagyon siettek. Fehér gyolcsból férceltek, lazán, vázlatosan. Csak épp összeaggattak, varrótüvel, hogy mihamarabb kidobjanak a piacra, mint mintát. De első lettem. Ez is valami.

PITYPANG.

- Egy régi tizkoronás arany vagyok, melyet valamilyen kártyás pottyantott a mező zöldsztalára s ott felejtett.

ÁRVÁCSKA.

- Még mindig abban a poros, sötétkék bársonyruhácskában járok, melyet szegény édesanyám adott rám. Apám azóta megnősült, elvette a pompás nőtisztot, vele mulat az üvegházban, elkényeztetett csemetéi körében. Engem elfelejtettek, kidobtak. De a jégkéreg alól is kiütöm fejemet. Ne féltsetek engem. Megélek én a jég hátán is.

NAPRAFORGÓ.

- Szó sincs róla, jellemem nem valami erős. Folyton hajladozom, nyujtogatom nyakam, úgyhogy a bőre már egészen megráncosodott. Azzal vádoltok, hogy köpönyegforgató vagyok? Igazatok van. De ti, akik a földre sütitek fejeteket, és a sötétséget imádjátok, tudjátok meg, hogy én a napot bámulom, ezt a mindig mozgó, izzó bálványt, mely úgy változik, mint az élet és úgy fénylik, mint az igazság.

PAPSAJT.

- Nekem, sajnos, mindig papsajt. Szeretnék már egy kis változatosságot.

ERIKA.

- No, azért nem vetek meg egy kis erotikát sem.

JUDÁSPÉNZ.

- Köralaku leveleim olyanok, mintha valami ügyetlen kéz vágta volna ki áttetsző ezüstpapírból, aztán körülszegte volna pezsgőszin cérnával. Ugy rémlik, hogy nem is élek. Ezzel szemben a többi virág mind elvirít, míg én cserjémről levágva hónapokig diszelgek a szobákban öntözetlenül, anélkül, hogy elhervadnék. Az árulásnak hervadhatatlan érdemei vannak. Örökkévaló vagyok, mint a gonoszság.

NÁRCISZ.

- »Kertem nárciszokkal végigültetéd...« Mindig ezt a verset mondogatom magamban. Mindig *Csokonai Vitéz Mihályra* gondolok.

ORKIDEA.

- Természetellenesnek látszom, de azért a természet teremt. Ajkam olyan színű, mint a nyershus, duzzadt, mint a gyulladós torok s nyálkás és mézes. Néha azt hiszed, hogy nem is vagyok virág, hanem egy kis véres sárkány. A gyarmati napfény bujasága árad belőlem, melyet nem tudok soha elfelejteni. Fázékonyan üvegházakba vonulok a plebejus virágok előtt. *Wilde Oszkár* szeretett engem. Én is őt.

GYÖNGYVIRÁG.

- Első áldozásom után fehér ruhában ballagok haza májusi délelőttön, kezemben elefántcsontkötéses imakönyvvel.

VIOLA.

- Négyen vagyunk nővérek, én, a fehér, aztán a kék, aztán a rózsaszín, aztán a sárga. Ruhánkat egy varrónő varrta. Édesanyánk gondos nevelésben részesített bennünket. Háziasak vagyunk, kedvesek, szelidek. Ki vesz el bennünket, uraim? Bármely agglegény rideg otthonát földeritenők. Mosolygunk jobbra-balra, kacérkodunk is, az illem keretén belül, ahogy efféle urilányokhoz illik. Azonnal odaugrunk ahhoz, aki táncra kér. Ekkor nevünket egy kis betűugratással franciásan ejtjük ki, ilyenformán: *voilà!*

CSALÁN.

- De most már, kedves *Kosztolányi*, végezzon a virágokkal és a szóvirágokkal, mert hosszúra nyulik. Ne vegye rossznéven csipős megjegyzéseimet. Távolság a világtól a szatira műfaját művelem. Ezért senki sem szeret engem. Csak a számár.

FÁK BESZÉDE

TÖLGY.

- A hős vagyok, minden diszitőjelző nélkül. Terebélyem alatt forró délben is fázol. Wágneri operák viharzanak át zord lombjaimon, csatákról, népek és istenek alkonyáról. Amikor a téli és koratavaszi erdőn még csupaszok a fák, én még viselem tavalyi sárga és barna leveleimet, mint arany és bronz hadiérmekeket, melyek elmúlt vitézi tetteimről regélnek. Egyébként hősiességemnek nem magam veszem hasznát. Disznók hiznak meg rajtam.

PÁLMA.

- *Versben beszélek és verssel köszöntsék
Nagy mozdulatlan legyezőimet
S nagy csöndemet is. Én vagyok a Fönség.*

CSERESZNYEFA.

- Kissé régies lehetek, amint minden áprilisban divatjamult, fehér krinolinommal illegek, a mult századokat idézve, a pásztorjátékokat, a szalagos főrangu dámákat meg a báránycákát a zöld pázsiton. Egyesek édeskésnek is tartanak, unalmaskának. Valóban, majdnem a giccs határát surolom. De én nem nektek óhajtok tetszeni. Menyasszony vagyok. A tavasz vesz el.

AKÁC.

- Itáliában, hogyha megpillantasz az utcákon, a tereken, leülsz egy kőpadra és hazagondolsz. Most elmesélem neked, hogy én, aki mindig eszetekbe juttatom édesanyátokat, az udvarházakat és a cigányzenét, idegenből származom s a tizennyolcadik században még nem is jártam földeteken. Nem vagyok fajmagyar. Azt példázom nektek, hogy gyakran leghübb fiatalok azok, kik máshonnan jöttek hozzátok, de gyökereikkel úgy belekapaszkodtak a futóhomokba, hogy onnan többé sohase tudnak elmenni.

SZOMORUFÜZ.

- Hogy mért szomorkodom? Először is láttam az Avon partján meghalni Oféliát, ágaimba kapaszkodott, dalolt-dalolt, míg a siró folyóban el nem merült »eszélős füzérivel«. Aztán gyászolom a költők költőjét, *Musset* Alfrédot, aki hozzám ama híres versét írta. Kétségbeesetten borultam sirjára, mint zokogó özvegy. Azóta azonban annyi költő nyivákolt körül, a kisebb fajtából, akiket rólam füzfa-poétáknak neveznek, hogy a kin megdermedt bennem. Elfelejtettem azt, ami hajdan fájt. Közönyös lettem. Ma a szó szoros értelmében el vagyok fásulva.

BABÉR.

- Phoibos Apollo homlokát koszoruztam, Pythia rágta keserü leveleimet jós dühében, költők, hadvezérek versengtek érettem. Most, miután nincs méltó fő reám, szarvasmarhákat gyógyítanak, legyeket irtanak velem s a szakácsné belefőz a krumplifőzelékbe. Mégis arra kérlek, hogyha néha megtalálasz tányérodon, ne nagyon ítélj el. Megváltoztak az idők. A gazdasági viszonyok egyre nehezebbek, tudod. Nekem is csak élnem kell valamiből.

HÁRS.

- Szülőházadban, a vén udvaron
Hová gurultak labdáid, szegény?
Hová repült a sárkányod vajon
S kedved, hited az életed felén?
És merre szálltak, merre tüntek el
Viháncoló, vig gyermektársaid?
Ezt kérdezed, de senki sem felel,
Csupán mi zugunk, régi hársak itt.

SZILVAFA.

- Heten voltunk, uram, heten, nemesi kuriátok portáján. Végignéztük a vidám dinomdánomokat, a szilvaszüretet, mikor rézüstökben bugyborékkolt a lekvár, s a gyermekek nyakig majszosak voltak. Az udvarház dobra került. Társaimat kivágták, feltüzelték. Magam maradtam, jobb idők hirmondójául. Manapság görcsös gallyaimmal már csak lemenő és fölmenő rokonaidat mutatom, de inkább a lemenőket, akik végképp lementek, egy pincelakásba. Unottan hozom meg töpörödött, savanyu gyümölcsseimet. Már nem is vagyok gyümölcsfa. Csak családfa.

NYIRFA.

- Héjam fehér, mint a papír.
Mebabonázza azt, ki ír
És hogyha elrontott a hir,
Nevem álmodba visszasír,
Izen neked a nyír...

IHARFA.

- Ihar-juhar, tyhü de jó kedvem van.

CIPRUS.

- Sovány szerzetes a sirok mellett. Csak egyetlen mondatot mormolok éjjel-nappal: *Memento mori!*

BÜKK.

- Testvéreim, emberek. Testvéreim, emberek, állatok és minden élőlények. Alakítsuk meg a lélegzők világszövetségét. Mindaddig gyilkosok maradtok s egymást is ölni fogjátok, míg börtönbe nem csukjátok azt, aki elpusztít egy állatot, vagy egy fát. Jagadis Bose, a kegyes indus tudós, már fölfedezte, hogy nekünk is van központi idegrendszerünk, vérkeringésünk s kertjében, villamos műszerei segítségével beszélt is velünk. Ezt különben régesrégén tudhatátok volna. Évezredek óta látjátok, hogy mikor kályhátokba dobtok, én, akit oly keménynek véltetek, könnyezek. Nekem is fáj meghalni.

MAGYAL.

- Erdők mélyén ha reám bukkansz, mindig visszadöbbsz. Haragoszöld lombjaimat vércsöppek borítják. Egy titokzatos gyilkosság emlékét őrzöm, melyről senkinek se merek beszélni.

DIÓFA.

- A kertész azt hiszi, azért száradtam el, mert egyszer belém ütött a villám. Mennyire téved. Az ég haragját még csak el tudtam volna viselni. De egy novemberi éjszakán ágamra kötötte magát egy leány és hajnalig kellett tartanom. Akkor idegrázkódást kaptam. Annyira megborodtam az élet undokságától, hogy többé nem volt kedvem teremni. Merre csörög a dió? Semerre.

TAMARISKA.

- Világoszöld és rózsaszín. »Utolsó divat.« Legalább is 1890-ben ez volt az utolsó divat. Azóta ragaszkodom hozzá, mint afféle regényes, érzelmes hölgy. Hajam lobog, a Duna-keringőt dudolom. Üres óráimban Beniczkyné Bajza Lenke regényeit olvasom.

VÉRBÜKK.

- Látod lilás-vörös leveleimet? Bőrfarkasom van. Kórházi udvarokban hiába várom gyógyulástomat.

ALMAFA.

*- Bő, zöld szoknyában, széles terebélyvel
Mesékről álmodom, ha jó az éjjel.
A lombjaim közt almák aranya.
Mindig csak adnék, én, örök anya.*

SZILFA.

- Nem nagyon szívesen állok szóba efféle taknyosokkal. Meg sem érthetsz. Én most legszebb férfikorom élem. Pont kétszázhetven éves vagyok. Ha akarsz, üzenhetsz egyet-mást unokáidnak. Majd átadom.

EPERFA.

*- Itt lakmároztaál egykor, ez eperfán,
Jaj, hogy szerettél. Majd ha por leszel,
Egy nyári szellő még felém seper tán.*

ECETFA.

- Nyurgán, elhagyottan álldogálok vörös bugáimmal a nyirkos kert mélyén, egy fal mellett. A kutya se vesz észre. Ezért lettem olyan savanyu. Hirtelen, vadul nőttem fel. Szegénysorsu szüleim semmiféle nevelésben se részesítettek. Még faiskolába se járattak.

GESZTENYEFA.

- Lombozatom alatt egy középkori székesegyház sötétzöld homálya. Törzsöm templompillér. Fehér gyertyáimat azért gyujtom meg, hogy láss a borongó árnyak között, hogy elővehesd imakönyvedet és imádkozhass.

FENYŐFA.

- Van-e fa, mely ennyire sokféle és sokoldalú? Hatalmas rokonságunk sikon, lankán, hegyen egyaránt otthonos. Engem gyalogfenyőnek neveznek, de vannak olyan atyafiaim, akiket nem így hívnak, ennél fogva azt kell következtetnem, hogy azok sohase járnak gyalog, csak kocsin és autón közlekednek. Alacsony vagyok. Egyik nagybátyám azonban hetvenöt méter magas. Mi szolgáltatjuk nektek a két legszükségesebb holmit: a bölcsőt és koporsót. Közben az ágyat is. Ugy látszik, álmotok örökkévaló összefüggésben van velünk. Olajat szállítunk a tüdőbetegeknek, hegedűvázat művészeknek. Karácsonykor fűtött szobákba visszük az erdőt. Egy pár gallyal hangulatot teremtünk. Hasznos voltunk mellett mi vagyunk a költők is.

OLAJFA.

- Ingyen illatszerbolt a szegényeknek. Tessék besétálni.

NYÁRFA.

*- Mily szép nevem van. Hallod? Nyárfa, nyárfa.
Karcson, fehérén állok a határba.
Ugy reszketek és sirok, mint egy árva.
S minden széllel zenélek, mint a hárfa...*

ÁLLATOK BESZÉDE

OROSZLÁN.

- Csak pár percnyi időm van. Hajdan az állatok királya, ma csak köztársasági elnöke az állatoknak, meggyőződéses demokrata, aki halad a változott időkkel. Mindenki meggyőződéses demokrata, ha nagyon kényszerítik rá. Elvakult alattvalóim nem akartak engedelmeskedni annak a legszentebb kötelességüknek, hogy fölfalassák magukat velem. Most emlékirataimon dolgozom. Itt kimutatom, hogy nem is voltam kegyetlen. Azt is tagadom, hogy annakidején különösen pályáztam volna az arénák keresztényeire. Ebben a tekintetben sohasem ismertem valláskülönbséget. Nem hallod? Ez az ordítás azt jelenti, hogy vége az audienciának.

FARKAS.

- Jogot nekem, jogot! Nyájat és pásztort! Piroskát és nagymamát! Minden Piroskát és minden nagymamát! Vadászati tilalmat mindenkinek! Vadászati engedélyt a számomra! Ólat és otthont! Aggkori biztosítást! Különben az ellenzéken maradok és ordítok!

ZSIRÁF.

- Maga az ámulat, egy fölkiáltás, tátott szájjal: áá. Az ágaskodó, kotnyeles kíváncsiság, mely bekukucskál mindenüvé, nyujtogatva nyakát: óó. A döbbenet, a rémület azon, amit látott: őő. Állandóan úgy csodálkozom, mintha tükörben szemlélném a képemet. De az igazán furcsa, hogy ti engem megpillantva szintén utánoztok s fölkiáltotok, ágaskodtok, csodálkoztok. Nyakam olyan hosszú, hogy a zöld levél, melyet lenyelek, megsárgul és elhervad, míg a gyomromig ér. Próbáljatok rólam karikatúrát rajzolni.

FÓKA.

- Elhizott, bajuszos, rekedt uszómeister.

MAJOM.

- Titokban jössz meglátogatni, mint gazdag rokon a szegény rokont, aki szükséglakásban él nevetlen, visongó gyermekeivel. Kezedet nem nyujtod felém. Én sem az enyémet. Vérengzőnek tartasz. De én nem csináltam világháborút. Utánzónak tartasz. De nálunk nincsen divat. Hiunak tartasz, aki állandóan a közönség felé sandít és lesi a hatást, melyet artista-mutatványa kelt. Valóban a ti költőitek mások. Azok azt szeretik, ha nem olvassák verseiket. Pofámon ez a fintor onnan származik, hogy beteg vagyok. Orvosaim kétoldali tüdőcsucshurutot állapítottak meg. Sürgősen verőfényes égalj alá küldöttek, lehetőleg délafrikai erdőkbe. Tanácsukat nincs módomban követni. Az ujjongás és levertség végletei között ingadozom. Szilaj hancurozás után félreülök, órákig se látok, se hallok. Szemem elhomályosodik, szűk, fekete homlokom csupa ránc. Ilyenkor Darwinról gondolkodom.

HIÉNA.

- A természet is drámairó. A bonyodalom érdekében egy sötét ármánykodóra volt szüksége, akit mindenki utál és senki se szeret. Ezért alkotott meg engem regényes, shakespearei szeszélyében. Önmagamtól is borzadok. Csikos bundám véres. Orrom tonka, lábam sánta, szagom olyan, hogy elájulok tőle. Hullákat ások ki s hiéna-kacagással zabálom föl. Minden gonoszságtól, fertelemtől tetézve sunnyogok ide-oda. Még az állatok is megvetnek. Akire ráesik az árnyékom, az megőrül. Amikor a teremtés a hatodik napon befejeződött, a hetedik napon megtartották nyilvános főpróbáját, a sajtó meghívott képviselői előtt. Egy özönviz előtti kritikus ezt írta rólam: »Lélektani képtelenség. Nem hus-vér alak.«

SZARVAS.

- Akármit is beszélnek, nincs párja annak az édes, családi életnek. Az én áldott, jóságos hitvesem, esténként, mikor látja, hogy kifáradtam a napi munkától, elküld sétálni. Ilyenkor otthon a holdas erdő lankáin vár, hogy hazajöjjek. Ő a leghüségesebb gim. Mit nevensz, te marha? Nem értelek.

RÓKA.

- Ó, a fűrfangos, ravasz csalavér. *Contradictio in adiecto*. Hát ki van a ketrecbe, ti vagy én? Vagy talán az én nőstényeim hordják a ti asszonyaitok bőrét? Hagyjátok az én híres ravaszágomat. Torkig vagyok velem.

LAJHÁR.

- Az élet magában vajmi kevés. Ha nincs benne harc, harag, indulat, akkor nagyon hasonlít a halálhoz. Semmi sem érdekel bennünket. Semmitől sem félünk, semmin se szomorkodunk. Rövidlátó szemünkkel, nagyothalló fülünkkel, tompa érzékeinkkel csak éppen hogy vagyunk. Államhivatalnokok vagyunk. Egy aktát kellene elintéznünk, már évezredek óta. De csak ásitozunk és vakarózunk. Lógunk.

MEDVE.

- *Mindig ölelnék, mindent, a világot,
A fát, a sziklát, a kisgyereket,
Vagyok a lompos és otromba jóság,
A láncravert, esetlen szeretet...*

ELEFÁNT.

- Száznegyolc esztendő vagyok, harminchárom mázsát nyomok testvérek között is s minden áldott nap bekebelezem a magam hetven kiló szecsáját. Oszlopos lábam a teremtés temp-lompillérjének tetszik, orrmányom holmi iszonyu öntözőtömlőnek, fülem egy titáni pálma levelének. Bő, pötyögő bőrömmel, melyben elférne még egy elefánt is, be lehetne teregetni az indiai alkirály legnagyobb tróntermét. Állandóan azon tünődöm bölcsen és mélabusan, hogy a természet, mely egyébként oly okos és takarékos, miért pazarolt ennyi hust vért, ideget,

csontot, agyart egyetlen lény életrehozására, mely születik s épp oly nyomorultul pusztul el, mint egy muslinca. Annak idején, a prehisztórikus időkben a természet még bizonyára nagyon sok anyaggal rendelkezett afrikai mütermében s tobzódott benne, a maga mulatságára. Azóta, hogy az anyaghiány minden téren mutatkozik, szükebben bánik vele. A kisplasztikára adta magát.

VADKAN.

*- Zrinyi Miklósnak aljas gyilkosa.
Röfögve száz alakot öltök
S amint elbántam a dicső magyarral,
Ármánykodással vagy kemény agyarral
Irtok a földön mindenféle költőt.*

MACSKA.

- Csak én, csak én. Azonkivül ki még? Nem látom. Nekem mindenki idegen. Szivem körül a részvétlenség burka, a közöny. Házias hisztórikaként üldögélek a családi körben. Szemem sohase könnyezik. Az csak lát. Zöldes sugárkévéje mint a röntgen, átvilágít mindent. Családfámát az istenekig vezetem föl, a Nap és a Szerelem istenéig. Háromszögletü arcomat a Nap és Szerelem felé fordítva, szemrebbenés nélkül bámulom a nézhetetlen lángot. A szfinkszekkel tartok atyafiságot, akik nem fejtették meg titkukat. Én, afféle kis zseb-szfinksz, ennek a titoknak egy szeméjét hordozom villamos bundámon. Nem vagyok oly rejtély, mint szfinksz öreganyám, de mindenesetre fejtörő, melytől fejtörést kaphat az, aki nyitjára akar jönni. Egyiptomból származom. Állandóan kesztyüt viselek, még étkezés közben is, állandóan mosakszom, öltözködöm. Rögeszmém a tisztaság. Boszorkányos éjeken a háztetőn lesem udvarlóimat. Folyton az erkély-jelenetet játszom. Mint Julia hallgatom Romeomat, aki lenn kétségbeesetten és édesen nyávogja szerelmes verseit.

KENGURU.

- Kivételesen erszényt kaptam a teremtmőtől, a saját bőréből, tartós, finom kengurubőrből, akkorát, hogy abba összehordhatnám a világ minden pénzét s az állatok uzsorása lehetnék. Én azonban ebbe az eleven erszénybe inkább fiaimat helyezem. Ezek is kamatoznak. Fiaimtól unokák születnek, azoktól ükunokák. Példámmal leckét adok tinektek, hogy nincs nagyobb kincs a gyermeknél. Gyűjtsetek gyermekeket.

PÁRDUC.

- Tizparancsolatom mindegyik parancsolatja ezt hirdeti: ölj! Robbanó dühömet csak izmain acélpáncélzata tartja vissza. Maga a rombolás vagyok, a gonoszság. Ki meri mégis azt állítani, hogy nem vagyok szép? Sárga bundám, mint a nap. Ruganyos lépéseimben az erő kecses, művészi lüktetése érzik. Almazöld szememben ábrándok szunnyadnak. Oktondi erkölcs-csöszök, akik azt papoljátok, hogy a szépség és jószág mindig együttjár, ne áltassátok magatokat. Látjátok, hogy a szépség kitünően összefér a gazsággal is.

LÓ.

- Egy lóerős ló. A ti undok nyelveken kifejezve: egy nyolcvanad autóerejű természetes gépkocsi, mely benzin nélkül is megy. Ha akar...

SAKÁL.

- Az irodalmi kávéházban naponta kifejtem, hogy a tigris voltaképp gyönges az, amit ma művel, legfőleg aggszüzeknek való érzélgős limonádé, hogy a hiuz rövidlátó, hogy az iramszarvas nem halad. Mind gyűlölöm. Szeretném fölfalni őket. De nem bírom. Ezért csak ordítok. Néha fordítok is, mert valamiből meg kell élnem.

VIZILÓ.

*- Csak azt tudom, hogy lenni, enni jó!
Leirni szörnypofám nincs semmi szó!
Iszonyu száj, hús-poklokhoz nyiló!
Négyszögletes tömb, kétezer kiló!
Grammban kimondva épp két millió!
Egyiptom álma! Roppant vízió!
Lidércnyomás! Huszmázsás viziló!*

KUTYA.

- Gazdám, gazdám. Lásd igazán megható, hogy végre rám is gondoltál. Hadd nyalom meg a kezedet. Mingyárt nyilatkozom. Előbb azonban engedj, hogy kissé vakarózzam és megszagoljalak. Én szagolok, te csak látsz. Én főképp az orrommal veszek tudomást a világról, te a szemmeddel. Én azt mondom róla, hogy rosszszagu, te azt, hogy csunya. Neked mindenesetre jobb. Egy undok ember elől nyomban bevonulhatsz fényesen berendezett óladba s az már nem is létezik számodra. De én őt sokáig érzem azután is, hogy elhaladt előttem, mert ott marad utána a szaga, mint makacs kísértet és üldöz, gyötör. Ezért ugatok én tovább, mint te, gazdám. Éjjeli szolgálatom miatt sohasem aludhattam még ki magamat. Így mint a legéberebb állat állandóan szundikálok, idegesen föl-fölbreddek, minden másodpercben. Hidd el, kutyának való az ilyen élet.

TIGRIS.

- Magánzárkába csuktak, rácsok mögé, mint elmebeteget, mint dühöngő őrültet. Téveszmém a hús és vér. Ezt belátom. Szeretnék meggyógyulni. Küldjétek ketrecembe Bicsérdyt, csak egy-két pillanatra, hogy megtéritsen a növényevésre. Izgatottan várom.

NYUL.

*- Bátor vadász, ki átlövöd acéllal
Alázatos és tiszta szívemet
Tiszteld az én százszor-szent gyávaságom
Ki meghalok, az életért zokogva,
Mint az egyéves, siró kisgyerek.*

DENEVÉR.

- Ezt olvastam: »A denevér az egyetlen repülő emlős.« Hát *Lindbergh* micsoda? Sürgősen javíttassátok ki tankönyveiteket.

BÖLÉNY.

- Az utolsó! A legutolsó, visszavonhatatlanul! Nyilvánosság előtt haldoklom, mint egy agyonreklámozott, véget-nem-érő szindarab! Az utolsó előadás, a legutolsó! De már évszázadok óta műsoron vagyok!

SZAMÁR.

- Angolosan szürke ruhám, türelmem, szorgalmam mindenkinek rokonszenves. Kollegáim - sokan vannak - támogatnak, összetartanak velem. Csak családi nevem nem eléggé jóhangzású. Nem kellene belügyminiszteri engedéllyel megváltoztatni?

ANTILOP.

- Min tünődöm bársonyos, nagy, fekete szememmel? Azon, hogy előbb-utóbb mindnyájunkból kesztyű lesz.

ZEBRA.

- Valaha becsületes, fehér ló voltam. Egyszer véletlenül odadőltem egy vándorcirkusz kátrányos ponyvájához, azóta csikos a köntösöm. Így lettem a lovak bohóca.

SÜNDISZNÓ.

- Kedvenc közmondásom: »Nincsen disznó tövis nélkül«.

GÖRÉNY.

- A kakasülőn foglalok helyet, mint a tüntetők s büzbombákat vetek.

CSIGA.

- A statisztikusok kiszámították, hogy sebességem másodpercenként 0.0015 méter. Ennél-fogva együtt emlegetnek a szélviharral és a repülőgéppel, mert a földön az ellentétek csodálatosan találkoznak egymással s elsőnek vagy utolsónak lenni majdnem egy. Hová igyekszem? Hivatalosan kiküldtek, hogy védelmezzem a szegények, igazak és becsületesek ügyét.

GYIK.

- El utamból. Sürgőnyt viszek.

KIGYÓ.

- Éva anyátok valóságos, belső titkos tanácsosa.

TEVE.

- Előbb bujok én át a tű fokán, semmint, hogy a gazdag a mennyországba jusson. Ujabban azonban az acéltrösztök olyan óriási tüket gyártanak, hogy azok fokán hajcsárainkkal, fölhalmozott kincseimmel együtt kényelmesen átsétálhatok.

HAL.

- Engem aztán vallathatsz. Nem tudok beszélni. Nem hallod? Néma vagyok...

MADARAK BESZÉDE

SAS.

- Éljen a háboru! Éljen az erő és mindenfajta militarizmus! Horgas csőrrel üldögélek a szirtorom tetején s emészték! Hust ettem, gödölyehust! Vért ittam, pacsirtavért! Izmos szárnyammal halálra sujtom az énekeseket! Gyülölök minden énekest! Aischylost is én öltem meg, ugyhogy fejére egy teknősbékát ejtettem!

SZARKA.

- Annakelőtte a törvényszék előtt halkan, pironkodva vallottam be: »Lopás miatt többször büntetve.« Ma hangosan, forradalmi öntudattal csörgök minden utcasarkon: »Nem ismerem el a magántulajdont! Le a kapitalizmussal!«

KAKAS.

- Más nemzetek oroszlánt, kerecsent, mesebeli sárkányt választanak jelképükül. Én a franciáké vagyok. Ennek a népnek bálványa az értelem és az önismeret. A földön jár. Hatalmas képzeletének nincs szüksége arra, hogy nagyobbítsa, szépítse magát. Ezért nem szégyenli, hogy nemzeti madara az éber, koránkelő, szorgalmas, erősen polygám természetű baromfi. A világ szemétdomb. Meg kell rajta találni a szemet. Kapirgálva magam is a szemétben leltem meg a tudományos pozitívizmus és az irodalmi realizmus nagy kincsét.

FOGOLY.

- Mikor cserélnek már ki? Meddig leszek még fogoly? Mikor üt végre szabadulásom órája?

GÉM.

- Csak a kíváncsiság nyujtott ki ilyen nyurgára, ilyen vékonyra. Kandian tekintgetek erre-arra, mindent látni akarnék, folyton ágaskodom. Sekély vizekben, gázlókban úgy álldogálok sovány lábaimon, mint holmi állványokon. Kémkedek magas megfigyelő állomásomról.

SIKETFAJD.

- Tessék?

KAKUK.

- A szerelem őrzített meg. Bohém vagyok. Nem születtem családapának. Fiaim szétszéledtek a szélrózsa minden irányában, benépesítik az erdőt, a világot. Egyiket most a tengelic neveli, másikat a pirók, a harmadikat galambék intézetébe adtam, bennlakónak, a negyediket a rigó vitte el nagyobb külföldi nyaraltatási akcióra, ők foglalkoznak ilyesmivel, én nem. Egyébként

szélhámoskodom, fünek-fának megjósolom, hogy meddig él, vagy bakterkedem és a falusi ingaórák favázából ki-kikukkanva kakukolok, hogy hány az óra.

STRUCC.

- Ime a madarak zsiráfja és tevéje. Ha csupasz nyakamra, megkopasztott lábamra tekintesz, azt hiszed, hogy még nem öltöztem föl egészen. De ez az átmeneti állapot örökké tart. Ostoba, fekete szememmel állandóan keresek valamit. Tudod, mit keresek? Afrikát, Afrikát.

HATTYU.

*- Hogy énekelnek mindenféle fattyuk,
Pimasz veréb, csicsörke, banka, vadtyuk,
Mi hallgatunk a zürzavarba, hagyjuk,
Csivogjanak, legyen meg akaradjuk.
Csodásan uszunk a csodás halálba,
De ottan az igaz dalt megtalálva,
Az égre sirunk, gőgös, néma hattyuk...*

VERÉB.

- Aki éhes és szegény, az szemtelen és komisz. A lud, melyet kukoricával tömtök, nem az, a kanári sem, melynek cukorral kedveskedtek, a kövér galamb sem, melyet tiszta búzával etettek. Én azonban, a kis szárnyas koldus, aki kopott, barna ruhámban soványan lesem a morzsák alamizsnáját, a telhetetlenség és tolakodás hírébe keveredtem. Furcsa az élet. Pedig hűséges és ragaszkodó is volnék. Télen, mikor a vándormadarak elrepülnek s minden néma, a jégvirágok között csak az én nótám hallik, melyet soktagu családommal együtt állhatatosan csiripelek, az alkotmány bástyáin kívül. Egyszerű ez, mint a nyomoruság panaszja és nagyon egyhangu. Körülbelül így szól: »Csak egy kicsit, csak egy kicsit«.

FECSCKE.

- Hőmérsékletem 44 fok. Ebben a magas lázban bármely más élőlény elpusztulna. Engem ez hajt, hogy szellőkben, fellegekben hűtőzzem. Kívül levegő. Belül, a könnyü testemben, torkomban, tüdőmben, csontjaimban szintén levegő. Az bélel ki egészen. Óránként átlag 216 kilométert haladok. Mindig frakkban és fehér mellényben. Mint előkelő személyiség, a hidegebb idő beálltával minden évben egy délafrikai fürdőhelyre szállok. A saját repülőgépem.

FÜLEMÜLE.

- Toll és ének! Neked is ez a mesterséged! Engedd hát, hogy kissé oktassalak! Csak a fájdalom, csak a szenvedés a karmesterünk! Az szedi ütemre trilláinkat, az tartat mértéket velünk, az diktálja, hogy most piano, most forte. Attól csuklik el hangunk oly mesterien, hogy a hallgatók fölkiáltanak, micsoda művész! Éjszaka énekelek, mikor nem látok semmit, csak emlékezem! Minek is a világ! Egy ujat kell teremteni! Ha megvakítják mind a két szemem, tudvalevőleg még szebb a dalom! Mert jegyezd meg, hogy sohasem azt énekeljük, ami van, hanem azt, ami nincs már, ami volt, ami fáj, ami hiányzik!

CSIRKE.

- Az emberek figyelnek, hogy csetlem-botlom a baromfiudvaron a suta lábaimmal, a korcs szárnyaimmal s megállapítják, hogy madárnak vajmi balog vagyok és valami hiányzik hozzám, hogy tökéletes legyek. Hogy mi ez a titokzatos valami, nem tudják. Én tudom. Egy kis tejföls-paprikás mártás kellene mellém meg egy kis galuska.

GÓLYA.

- Amikor megpillantasz, szájadon elkényszerült mosoly játszik, megindultság a gyermekorból, kajánság és ősi bámulat. Bizony, hékás, én félig-meddig a családhoz tartozom. Most azonban közölhetem veled, hogy nem én hoztalak. Valaha én is ezt hittem, gólyafiókkoromban. De azóta az anyám engem is fölvilágosított.

PAPAGÁJ.

- Régi ripacs-familiából származom. Száz esztendő vállamon, itt hintázom a rézkarikán, cifra, divatjamult, vidékies maskarámban, mint agg cirkuszosné. Hajdan borlevessel itattak, tükörből tanítottak beszélni. Egy évszázada locsogok, povedálok, pletykázok. Már mindenkit a világon megszólaltam. Hangom rekedt. Csőröm olyan maszatos, mint az elemi iskolások palatáblája. Nyelvem dagadt és szemölcsös. Fekete a sok rágalmazástól.

HOLLÓ.

*- Rég dalolt meg engemet már hires versében Poe Edgár
És habár a század eljár, nem mult el egy sora sem.
Most is itt ülök s előre károgok, miként a dőre
Pusztulás vad hirdetője, a zord rimet keresem.
Gyászruhámban, kárvalotton a bus rimet keresem
S azt üvöltöm: »Sohasem!«*

PÁVA.

- Jaj, mennyit szapulnak kevélységem miatt. Ti azonban csak akkor láttatok, mikor izzó nyáron, végigsétálok a majorságban, keleti, szinte törökös pompában s a nap fényszórája zölddé, biborrá aranyozza ruhámat, meg fejkül használt lenge bóbitámat. Ha a fényszóró kilobban, én is barna leszek és szomorú. Nézzetek meg esős délelőttökön. Akkor megszerettek. Egy színésznőhöz hasonlítok ilyenkor, aki mosdás előtt kócosan hever az ágyban s gyötrődve gondol a muló időre és dicsőségre.

SIRÁLY.

*- Dac és düh, mely felhők közül kiszáll!
S birál!
Vészben-viharban vijjogó király!
Sirály!*

SZARVASVARJU.

- Karón tarvarjut már láttál, azt elhiszem. De ilyent, pajtikám, ilyen maskarát, mint én. Állj meg kalitkám előtt az állatkertben. Akár az öregenyád piaci bőrtasakja, a padláson, penészesen, pókhálós lim-lomok között, akár az ágyod szemétre vetett szutykos holmija, melyről már azt se tudni, micsoda lehetett valaha. Ez a hosszú, vastag, fekete-vörös csőr, a gyanus sárga foltjával, egyszerűen rémes. Lottyadt bőr pötyög alóla, hupikék cifrázattal, leffentyü, melyben haragomat tartogatom. Mindez pedig belül él is, lüktet, én magam vagyok. A természetnek néha pokoli ötletei vannak. Mit akart velem? Fogalmam sincs róla.

GYURGYALAG.

- Roppant muris a nevem. Magyarosították. Azelőtt - neked elárulom - *merops apiaster*-nek hívtak.

CINEGE.

- Cippanó muzsika, nyápic, oly icipici és gyors, hogy érzécsalódásnak rémlik. Szinte hallhatatlan. Testem fürge semmi. Itt van s már nincs is itt. Szinte megfoghatatlan. Fényképészek, próbáljatok levenni. Én még a pillanatképből is elmozdulok.

SÓLYOM.

- Hej, a középkor, a dézsma, a robot, a jobbágyság. Csak az volt az aranyidő. Amikor nemes urfiak, lovagok nézték, hogy röppenek a várkisasszony pirinyó öklére s a sólymász selyemzsinóromat elengedve, szememre huzott bőrsipkámát lekapva ráengedett a galambra, hogy fönny a levegőben gyilkoljak, én, nemes ragadozó. Ma senki se törődik velem. Csak a nevem sejteti, hogy ki voltam egykor. Nem haladok a korrallal. Sajnos, a kor halad. Egyelőre nemesi címerek mezőnyére menekülök.

PULYKA.

- Vén banya módjára reggeltől-estig pletykálok s pletykákat hallgatok. Nem bírom ki. Mindenki gyönyörű, mindenkit dicsérnek, mindenkinek sikere van. Meg kell pukkadnom. Csombókom vérvörösre gyullad, mint akinek vértólulása van. A guta környékez. Hamar, eret vágni rajtam. Szakácsné, szakácsné...

KOLIBRI.

*- Kincs voltam, el-nem-muló, fényes ékszer,
De szárnyra keltem, élni, csélcsap ésszel.
Bolond is vagy, ha hirrel megelégszel.
Csókolni itten nem lehet elégszer.
Őrjöngj, röpj s örülj, ha lázban égsz el.*

BOGARAK BESZÉDE

SZARVASBOGÁR.

- Mindig állig fegyverben, páncélingben, vértben, kesztyűben, dzsidával, kelevézzel, ahogy ilyen középkori harcoshoz illik. Könnyörtelenül megcsipem azt, aki elém kerül. Nekünk, bogaraknak nincs szívünk. Egy hosszú csövön át kering sárgás-vizenyős vérünk. Jobb is így. Száz szemünkkel, mely finomabbra van csiszolva, mint a gyémántok lapocskái, minden irányban tudunk nézni, előre, hátra, magunk fölé és magunk alá. Aki ilyen élesen lát, annak nem is lehet szive.

ARANYBOGÁR.

- A rózsaszín rózsza a szeretőm. Annak a keblén csüngök, mint smaragdékszer.

FUTRINKA.

- Jaj, ne állítsatok meg, ne zavarjatok, ne beszéljetek hozzám. Nem látjátok mennyire sietek? Staféta-versenyfutásban veszek részt. Ezerszer körül kell futnunk a földgolyót. Akkor talán megpihenhetek.

CSEREBOGÁR.

- Egy régi, forró májusi estén szalagos szalmakalapodhoz koppantam. Te megfogtál, gyufaskatulyába tettél. Éjszaka aludni se tudtál az örömtől. Azt tervezted, hogy majd fölnevelsz. De reggelre bizony elpusztultam. Mikor lesz nyár? Mit kérdezed. Jól tudod, hogy a te nyarad is elmúlt már.

ZSIZSIK.

- Nagyon kártékony vagyok. Legalább is ezt hirdetik rólam. A csűrökben tudniillik néha-néha elmajszolok egy buzaszemecskét. Viszont a zsizsikek azt látják, hogy ti egész magtárákat zabáltok föl előlünk. Az ember sokkal kártékonyabb.

SZENTJÁNOSBOGÁR.

- Nappal jelentéktelen, fakó proletárként alszom. Csak éjszaka dolgozom a nedves partok mentén. Régi, regényes költők a fű szikrájának, elkallódott gyémántnak neveznek. A valóság prózaibb. Anyagi helyzetemre való tekintettel egy zsebvillanylámpa-gyár szolgálatába szegődtem s mint reklámember keresem kenyerem. Hátamra fénybetűkkel ez van írva: »Vegyetek zsebvillanylámpát.«

SZENT GALACSHAJTÓ.

- Mi Sisyphusok! Mi munkások! Mi szent galacsinhajtók, akik ötszörte akkora trágyagolyókat gurítunk, mint mi magunk, a hegyre föl, a hegyre le, örökkön-örökké! Mi a szorgalom örültjei! Mi a világteremtés értelme, az egyiptomi istenek titkárjai, fáraók bizalmasai! Mi, kik dicsőséget szereztünk a szennyes, áldott munkának! Hajdan onyxból, sáraranyból mintázták ki bogárszobrainkat! Ma oly névvel illetnek bennünket, hogy ki se merjük mondani!

KATALINRA.

- A gyermekeknek van egy buta szokásuk: markukba szorítanak, nem engednek röpdülni s közben váltig biztatgatnak, hogy szálljak el. Ilyenkor kétségbeesetten nyitogatom szárnyaimat s alóluk kikandikál szürke alsószoknyám, mintha lógna. Roppant szégyenlem magam.

CSIBOR.

- Mint sötét tengeralattjáró a víz alatt imbolygok, alattomosan. Néha-néha fölbukkanok a víz színére, periszkóppal egy kövér csiga felé bandzsitok. Aztán lemerülök, s páncélhajóját alulról furom meg kitűnő műszereimmel.

HŐSCINCÉR.

- Történetem egyszerű. Katona voltam a háboruban, azalatt fölszarvazott a feleségem. Szarvam most kétszer akkora, mint önmagam. Világraszóló szégyenemet megadóan viselem. Ezért neveznek hősnek.

SZU.

- Nyoszolyák redves fájában kopogok, ketyegek, tiktakolok. Az emberek, akiknek rossz a lelkiismeretük, felülnek ágyukban, a halál óráját vélik hallani s az elmulásra gondolnak. Ostobák. Ekkor én a páromat hívogatom. Kopogásom ezt jelenti: *Memento vivere!*

SVÁBBOGÁR.

- Szeretlek benneteket. Sohase tágitok mellőletek. Folyton otthon ülök. Olyan házias vagyok. Miért nem szerettek?

KŐRISBOGÁR.

- Világoszöld selyemcukor. De valahogy meg ne egyél, mert megtébolysz a vágytól s a százesztendő vén szipirtónak is szerelmet vallasz.

NÜNÜKE.

- Előkelő, gazdag család egyetlen, féltve őrzött, elkényeztetett leánya. A tavasz tarka báljain tűnök fel, violaszin belépőmben. Nevem minden báli tudósításban olvasható, a leányok névsorában. Májusi Nünüke is ott volt. Ah, a Májusi Nünüke.

TEMETŐBOGÁR.

- Sokan vagyunk, sokan. Mi takarítunk. Egyforma, fekete egyenruhánkban mindenütt megjelenünk, ahol kell, mint a köztisztasági hivatal alkalmazottjai, hogy véget vessünk az életnek nevezett undokságnak. Ti azt kérdezitek, hogy mi a halál értelme? Mi azt kérdezzük, hogy mi az élet értelme? Ami nektek vég, az nekünk kezdet. Ami nektek gyász, az nekünk nász. Ami nektek büz, az nekünk iz és illat. Izmos, rugékony szájunk úgy dolgozik, mint valami ércrugó. Tudósok agyveleje, költők szive, festők szeme a csemegénk. Dinasztiánk kiterjedtebb, mint bármely emberi család. Koporsótokban végigkísérünk benneteket a vajás, sajtos, ammóniákos erjedés minden izgalmas folyamatán, mindaddig, míg benne valóban a semmi nem ver fészket. Találkozunk...

ROVAROK BESZÉDE

MÉH.

- Nők, ide tekintetek. Ime a kaptár, a legősibb nő-állam, ahol föltétlenül mi uralkodunk s minden értünk, miattunk történik. Mi, államalkotó asszonyok, éles tüvel szájunkban dolgozunk imádott Királynénkért, virágot gyűjtünk, mézelünk, viaszkolunk, sejteket építünk a jövődönék, a termékenységnek. Körülöttünk sete-sután lézengenek bamba himjeink. Esténként, ha a munkából fáradtan hazatérünk - egy átszállóval -, a henye férfiak részegre isszák magukat azzal a mézzel, melyet mi gyűjtöttünk s horkolva alszanak el. Egyelőre türt elemek ebben a mintaszerű társadalomban, de aztán, hogy a nászrepüléskor elvégezték egyetlen föladatukat s Királynőnket megtermékenyítették, könnyörtelenül sziven szurjuk őket, hulláikat pedig kidobjuk a kasból. Dolgozó nők, orvosnők, hivatalnoknők, gépirónők, takarítónők s minden más nővéreink a világon, meddig türitek még zsarnok férjetek basáskodásait? Feministák, egyesüljünk!

KÉRÉSZ.

- Sajnos, én már frázis lettem. Nyilván csak parlamenti beszédekből ösmertek. De azért kérészéletű vagyok én is. Mint az ellenzéki szónokok szerint minden kormány. Huszonnégy óráig élek. Mint a frázisok általában.

TÜCSÖK.

- Fekete frakkunkban a népzeneészek vagyunk. Apró nyirettyüinket huzogatjuk-vonogatjuk s akkor a holdfényes tájon olyan muzsika támad, mint a falusi malacbanda távoli cincogása. Szegényes nóta, de ingyen van, sohse tényérozunk. Emellett süketek is vagyunk, mint az ágyu. J. H. Fabre, a tücskök királya kimutatta, hogy semmit se hallunk, még tulajdon muzsikánkat sem. Ez önzetlenségünket bizonyítja, mert csak mulattatunk, de nem mulatunk. Másrészt magyarázza azt is, hogy miért piricskelünk állandóan. Ha meghallanók egyhangu, szomoru zenénket, talán szégyenkeznénk s örökre elnémulnánk.

TERMESZ.

- Csak így röviden közlöm, hogy tegnap 70.000 gyermekem született. Nálunk ez így szokás. Bevallom, az egyke-rendszert nem igen értem.

POLOSKA.

- Ragaszkodom az emberhez. Mások kalandoznak künn a szabadban, én bámulom a civilizációt, a nagyvárost, a huszadik század megannyi csodálatos vivmányát. Természetem szelid. Békésen óhajtanék élni s ágyban, párnák közt meghalni, késő öregkoromban. De sok ellenségem van. A barbár militaristák, akik nem értik világboldogító pacifizmusom, éjszakánként véres háborukat vivnak velem minden megengedett és meg nem engedett fegyverrel. Utóbb már a kéksavat, a mérgezőgázokat is alkalmazzák. Ez ellen legközelebb fölszólalok a Népszövetségben.

HANGYA.

- *Földmivelő a hangya.*
A szorgalom a kenyere s kalandja.
Ha langy a
nyár, nézi, hogy nő télre a kalangya.

SZITAKÖTŐ.

- Én, lenge vizi tündérke, tavi ballerina, üvegszárnyammal, karcu barna testemmel alkonyatkor - színháznyitás idején - lejtem fátyoltáncomat, kék, lila, sárga zöld kardalosnőim között. A rendezés Reinhardté, a diszlet Baksté. Szunyogok muzsikálnak hozzá, melyeket később meg is eszem. Egyébként szívesen fölfalom kartársnőimet is, a szitakötőket. Sohase csodálkozzanak ezen. Primadonna vagyok.

PÓK.

- Betörök, képzeljétek, hogy mikor az ötödik emeleten dolgoztok s rajtatok üt a rendőrség, egyszerűen leköptök, a nyálatokból hosszú, szívós selyemkötél keletkezik s azon leereszkedtek légtornászok módjára a földre. Ez az én esetem. Irigyeltek?

BOLHA.

- A hölgyeket a tizennyolcadik században, mikor még szépségflastromot, krinolint viseltek, esténként egyénien szórakoztattam a gyertyalángnál. Azóta velünk egy jövedelmező iparágának alapját vetették meg: a bolhaszínháznak. Hivatásos artisták lettünk, erőművészek, ezermesterek, a rovarok csepürágói. Vásárokon pöttön ércokosikat, ágyukat vontatunk, egyenruhában, katonasipkában. Igazgatónk a karján táplál bennünket, tulajdon vérével. Szegény színésztársaim, tudjátok meg, hogy mi vagyunk az egyetlen színészek, akik az igazgatónk vérét szívjuk.

LÉGY.

- Az egyiptomi hitrege azt mondja, hogy Belzebub, a Legyek Istene, egyszer az orrát piszkálta s azt a csunyaságot, amit kivett belőle, eldobta. Abból született a légy, a szárnyas szemét, a repülő pizok. Ma uralkodunk a földön. Nincsen állatfaj, mely velünk számban vetekedhetnék. Emellett sokféle erényünk van. Mindenekelőtt követjük az embert, bölcsőjétől a koporsójáig, de még ott sem válunk el tőle. Őrangyala nem olyan hűséges hozzá, mint mi, kis zümmögő ördögök. Kíváncsiságunk egyszerűen zseniális. Semmi sem idegen tőlünk, ami emberi. Beleütjük orrunkat mindenféle bűzös, mocskos magánügybe. A pöcegödörben otthonosabbak vagyunk, mint a naturalizmus. Elsőül jelenünk meg mindenütt. Fürgeségünknel csak állhatatosságunk nagyobb. Ha az államférfiak, tudósok, művészek orrára szállunk, hiába hessegetnek el, mindaddig vissza-visszarebbenünk, míg nem nyilatkoznak. Nemzetközi hirscholgalatot teljesítünk. A híreket és a kolerát egyaránt terjesztjük. Hivatásunkból kifolyólag a vasuton - ujabban a repülőgépen is - szabadjeggyel utazunk.

SZÖCSKE.

- Kétszázötvenszer akkorát ugrunk, mint a testünk. Eleven cáfolatai vagyunk annak a mondásnak, hogy »a természetben nincs ugrás«.

SZUNYOG.

- Hopp, máris röpdülök, egy rubintcsöppel, mely a lámpafényben biborlik, a meleg, harminchétfokos véreddel, egyéniséged egy parányával. Te fölkiáltasz: »Segítség, lopják az életem«. De ekkor én már messze szállok, viszem bibor kincsemet, mint egy ékszerolvaj.

FÜLBEMÁSZÓ.

- Akármelyik operettmelódiával fölveszem a versenyt.

SÁSKA.

- A böjttölő, jámbor remetéék annakidején mézzel ettek meg bennünket. Aztán minket vádolnak azzal, hogy falánkók vagyunk. Eddig még egyetlen remetét sem ettünk meg.

DARÁZS.

- Feketesárga gyilkos, tör kezében:

darázs!

Izgága röpte, ideges zugása:

varázs!

A seb, melyet döf, izzó, lángoló-vad:

parázs!

LEPKÉK BESZÉDE

SZŐLŐ-SZENDER.

- Ember, aki folyton habzsolsz, üzleteket hajsolsz, pénzt gyűjtesz, ne essél kétségbe. Van lélek és lélekvándorlás. Majdan föltámadsz, megfinomodsz ivadékaidban, s azok nemesebbek, tökéletesebbek lesznek náladnál. Tekints reám. Egykor én is ronda, zabáló hernyó voltam, aztán bebáboztam, egyszerre kiröppentem hajnalszín köntösömben. Egész életemben mindössze egy harmatcsöppet ittam meg egy korty mézet. A hernyó-pokol, báb-purgatórium után következik a pillangó-mennyország. Most repülő lélek vagyok. Angyal.

PÁVASZEM.

- Zöld lepkefogóval, borszeszhalállal várnak a kis gyilkosok, a gyermekek. De amikor éjszaka fölgombostüznak gyűjteményükbe, rájuk meredek a szárnyamon lévő két szememmel. Ez azt mondja: látok! Ez azt mondja: ne ölj!

KÁPOSZTA-PILLE.

- Mi libegő-fehérek, nyugtalan-tétovák, akik tizével-huszával szálldosunk a levegőben, egy kéziratpapír darabkái vagyunk. Élt valaha egy költő. Az irt egy remekművet, oly élő-tökéletest, amilyen még sohase termett. De utolsó pillanatban széttépte, a szélbe szórta. Azóta röpködünk, mint könnyű, eleven papirfoszlányok. Az élet lüktet bennünk. Ezért nem tudunk megpihenni, veszteg maradni, végkép lehullani.

FECSCKE-FARKU.

- Hogy hová igyekszem ideges sietségemben? A kedvesedet keresem, a régi szeretődet. Végre át akarom neki adni üzenetedet. De hol van, merre találok? Szállok utána...

HALÁL-FEJŰ.

- Toromon vigyorgó koponya. Zúgásom a motor berregése. Mérgező bombákat vetek a virágos mezőkre. A halál légiójában teljesítek szolgálatot, mint hadipilóta.

ILONKA-PILLE.

- Kis kék szoknyámban lejttem szeszélyes táncomat. A zenét hozzá Puccini írta, a Pillangó kisasszony ismert szerzője.

CITROM-PILLANGÓ.

- Jaj annak, aki tavasszal először engem vesz észre a varjutövisen. Az egész évben ilyen sápadt-hektikás lesz, mint én.

MOLY-PILLE.

- Üzleti uton vagyok. Szücsárut keresek, lehetőleg naftalin nélkül. Szórmét, boát, prémet sikerrel rágok. Házhoz megyek. Cim a kiadóhivatalban.

ÉJJELI-PILLANGÓ.

- Unom ezt a vacak életet. Bár volna egy gyertyaláng, hogy belé szállhatnék és megéghetnék, mint őseim tették. De manapság a lámpákat üvegburákkal veszik körül. Még meg se halhatok tisztességesen. Legfőlebb egy agglegény konyakos poharába pottyanak, aki éjjél után a kávéház tornácán iszik. Ölj meg te, gyujts meg te. Mért nem mersz hozzám nyulni? Talán a himporom akarod kimélni? Ugyan, drágám, ne gunyolj. Hol van már az én himporom.

GALATHÉA.

*- A madarak zenészek.
Én nem tudok dalolni, ámde nézek.
Ha színeket rakétáz a tenyészet,
ugyis megértem a dicső Egészet.
Fészek
nélkül csapongok így a fésző
virágra, részeg,
bohém és néma festő.*

GYÜMÖLCSÖS-KOSÁR

CSERESZNYE.

- Csitri iskoláslány, kacér, piros sapkában, tavaszi délelőtt. Még izetlen, de azért üde és kedves.

MÁLNA.

- A vérem, melyet átfütött a napfény, lázasan lüktet s ha hozzám érsz, azonnal kiserked belőlem. Vékony bőröm pihés, forró, mint egy leányarc. Semmiféle parfömgvár nem verse-nyezhet természetes illattal, melyet hegyekről és erdőköl hozok. Kéjes omlatagsággal heverek és várlak, én, a szerető, az igaz szerető, az egyetlen, akiből nincs több ezen a szomorú világon.

SZÖLÖ.

- Grófnő, uszályos zöldselyem szoknyában, udvari bálon.

BERKENYE.

- Ó, ez a gyürött, lötyögő, barna ruha, mely mult századok divatját idézi. Vidéken tanitónősködöm. Kesernyész szájjammal szakadatlan ezt hirdetem: »Gyermekeim, csak az erény boldogít, csak a szorgalom, csak a munka«.

BANÁN.

- Afrikai táncosnő, egy párizsi bárban. Csak felnötteknek. *Awfully eccentric!*

GÖRÖGDINNYE.

- Ki látott ilyen tenyeres-talpas, életkedvtől duzzadó némbert? Szoptatós dajkának ajánlkozom jobb házakhoz, vérszegény csecsemők mellé.

CITROM.

- A régi kedvesed, akit elhagytál s most sápkóros a butól, és megsavanyodott a sok szenvedéstől. Csak őszi estéken élvezhető, langyos teával fölhighitva, erősen megcukrozva hamis érzelmességgel.

ASZALTSZILVA.

- Ne csufoljátok szegény nagymamát, hogy bőre olyan ráncos s arca majdnem fekete a vénségtől. Valaha én is ott ringottam a leveles ágon, táncoltam a betyár szelekkel, frissen, fiatalon. Szépségem azóta a muló idővel eltűnt, de nem veszett kárba, csak átalakult, megváltozott, befelé fordult. Tartalom lett belőle: jóság és édesség.

EGRES.

- Paraszt pesztra, a faluról. Éretlen, zöld, ropogós. De vannak, akik kedvelik az én zöld csókjaimat is.

ALMA.

- Mindenki fölött álló, igaz, megunhatatlan. Iz, amely hűsit és melegít, komoly zamat, mely táplál mindörökké. Az anyacsók zamata...

SÁRGABARACK.

- Ó, a kívánatos, andalító, polgári asszony, a hü, puha, de kissé kacérka feleség, az, akit régibb regényíróink »érett szépség«-nek neveztek, úgy harminc és harmincöt körül, családi körben, gyermekek között, egy nyaralóhely verandáján, sárga pongyolában.

SZILVA.

- Szegény proletárasszony. Sok van belőlünk, nagyon sok. Azért vagyunk oly olcsók, nagyságos ur. Kék bluzunkban napszámos-munkát végzünk, téglákat hordunk épülő házakhoz.

EPER.

- Színésznő.

SZAMÓCA.

- Szininövendék.

NARANCS.

- Vigasztaló és enyhítő. Lázás inyek csillapítója. Minden szomjuság oltója. Betegek mellett virrasztok, mint ápolónő.

ŐSZIBARACK.

- Egy nemzetközi verseny hamvas szépségkirálynője.

ANANÁSZ.

- A démon, aki mindenkit megejt füledt illatszerével, testszin fátylaival, üvegszerűen-áttetsző csillámszoknyaival. Világvárosok roppant szállodáiban tűnök fel, előcsarnokokban és éttermekben, álnevek alatt, mint elvált asszony, vagy kétes grófné, arany kokaindobozzal csuklomon. Anyák, óvjátok tőlem fiaitokat.

NASPOLYA.

- Beteg, vizkóros özvegy, dagadt lábakkal, sárga-barna foltos arccal. Izem, akár a vizé. Nyugdíjam kevés. Tapasztalatom sok. Magvas igazságom azonban senkinek se kell.

DATOLYA.

- A pálmák és szfinkszek országából érkezem s bármennyire megszoktak, idegenül tekintek a közrendű gyümölcsökre, melyekkel egy kosárba raknak. Mit tudnak ezek a verőfényről, a sivatag izzásáról, a kék majmokról és zöld madarokról. Bőröm olajos-barna. Szájam nedves a vágtyól. Indus tekintetemmél kígyókat büvölök.

HECSEDLI.

- Valaha vadrózsa voltam. Most csak fanyar vénlány. Egyszerű, bordó ruhám telisteli tüvel. Varrogatok. Ne nyuljatok hozzám: szurok.

SZEDER.

- Maszatos cigánypurdé.

MEGGY.

- Utálok a többi édeskés társamat, aki csak kellemes óhajt lenni. Savanyu bölcseséget prédikálok, harcot, feminista jövőt: »Nem kell limonádé, nem kell többé lovagiasság, jogot a nőknek!«

KÖRTE.

- Karcsu. Ellenállhatatlan. Diadalmas. Micsoda nyak, micsoda termet. Bálkirálynő...

ÁSVÁNYOK BESZÉDE

VAS.

- Előljáróban csak pár szót többi szervetlen - és szervezetlen - társam, a kövek, ércek, fémek védelmében, akiket ti, főnnéházó szervesek és szervezettek, lelketlennek, élettelennek neveztek, mert nem értetek meg. Hát tudjátok, mi az élet? Először én, az égő meteor, hoztam hirt róla nektek, mikor lepottyantam erre a silány golyóbisra, mint tulvilági hirnök. Nemcsak e világból való vagyok. Hazám a világmindenség is. Csodálatos ábrákat észleltetek rajtam, melyeket még mindig nem tudtok megfejteni. Ami értékes bennetek, az a vas. Ha véretek fogytán, akkor vasat esztek, hogy összeragassza testeteket. Abból mindenestre kikerülne néhány silány vasszög. Én azonban világokat alkotok. Belőlem készítették az Idő híres vasfogát is, mely majd megrág mindnyájatokat.

ARANY.

- Hátam mögött mindenki ócsárol. Szemben mindenki magasztal. Hétrét görnyedve kusznak felém a fejedelmek is, mióta fölcsillantam az aranyércekben. Hizelgőim annyit dicsértek már, hogy el lehet viselnem néhány erkölcsösöz birálatát s a vádat, hogy csak én okoztam minden átkotokat. De nem gondoljátok, hogy bennetek a hiba? Ha nem volnék én, a nemes, a tündöklő, az értékek értéke, akkor hamarosan egy sárgöröngyöt választanátok s amiatt zsigereznétek egymást. Akarva, nem-akarva érettem hajszolódtok, amíg éltek, sőt ujabban a modern halottak még a sirba is levisznek magukkal és miután a férgek leharapdálták ajkaikat, aranyfogaikkal vigyorognak az enyészetre. Csak az vethet meg, aki a becsvágyat megveti. Engem keresve találtátok meg az utat az igaz tudomány és élet felé. Nem is aljas fulajtárjaim tömjénezésére vagyok büszke, hanem erre. Meg arra, hogy egy költőt, aki maga a tökéletesség, az, ami én a nemesfémek között, rólam neveztek el.

PLATINA.

- Igénytelen külsőmmel többnyire vegykonyhák poros asztalán huzódom meg, olvaszthatatlan, tűzálló tégely alakjában. A legnagyobb szerelem hőfokát is állom. Mikor ujabban a poklot a mai kor igényeihez képest átalakították, lemezeimmel vonták be padlóját, mennyezetét, falait. *Dante* még nem tudta, de elárulhatom, hogy azok az amerikai bankárok, aki a hamisbukás következményei elől repülőgépen menekülnek, platinakamrákban fognak égni örökkön-örökké.

EZÜST.

- *Én az arany szegény testvére, fáradt
Lelkemből a mult halvány fénye árad.
Olyan vagyok, mint ég késői ősszel,
Mint könny a csipkén, a holdfény s az ősz fej.
Emlékezem csupán, de már nem élek.
Ezért zenélek.*

DRÁGAKÖVEK BESZÉDE

GYÉMÁNT.

- Adamas! A legyőzhetetlen, a legkeményebb! Mindenkit megkarcolok. Ki karcol meg engem? *Spinoza* valaha Amszterdamban próbált köszörülni, kicsiszolni, de nem birt velem. Én köszörültem, csiszoltam ki őt. Tőlem tanulta gyémántlogikáját. Királyi koronákban villogok, dollár-milliomosnők aszott keblén, hervatag fülcimpáiban, de mindig közönyösen, függetlenül tőlük, rájuk se hederítve. Másnap, hogyha elérvezetik ékszerüket, éppugy szikrázom egy ügynök sötét páncélszekrényében, hol nincs is közönségem. Az embereket túlélem. Századokon át folyton gazdát cserélek. Természetem a hűtlenség. Csak egyhez vagyok hü. A szegény üvegestóhoz. Annak kopott bőrtáskájában mindig találok egy darab gyémántkát, mert ez az ablakvágó szerszámához szükséges. Hitvány gyémántrögöcske ez, igaz. De örökre nála marad.

RUBIN.

- Kleopátra naponta galambvérben fűrösztött, azzal locsoltatott, hogy friss maradjak. Nem sejtette, hogy nem a galamb véretől piroslok, hanem az ő tüzetől. Ma is azért izzom így, mert az ő mellén aludtam, mikor Antoniust csókolta. Éjszaka, ha véletlenül elhajítasz, fölgyujtom a boglyát, az asztagot, az egész szérüskertet. Szerellemmel hamvasztom el a világot.

ZAFIR.

- Egy indiai isten kék szeme. Ne lopj el. Isten szeme mindent lát.

OPÁL.

- Előkelő, beteges, sápadt jósnőhöz hasonlítok, aki csak rosszat jósol s szerencsétlenséget, tébolyt, romlást hoz. Hajdanában főrangú hölgyek kedveltek, de mióta kiismertek, senki se visel, még a bolti lányok sem. Tekintve a változott körülményeket, öngyilkosokhoz ajánlom, a biztos sikerért szavatolva, féláron.

SMARAGD.

- *Mi illik a te szép, vad kedvesedhez?
Mi hűti forró lázát? A smaragd.
Tedd gyűrűjébe e zöld, lanyha békét
S hogy meg ne unja hüvös, tiszta ékét,
Művész, kemény, fényes lánggá faragd.*

- Vége. -